

Baderomsmembraner blærer

Sluket er et av baderommets svakeste punkter. Hvert år opplever tusenvis av nordmenn skader som følge av lekkasjer og fukt. Slurvete håndverk pekes ofte ut som grunnen. En ny undersøkelse fra Mycoteam stiller imidlertid spørsmål ved om godkjente våtromsmembraner er gode nok.

TEKST: RIKKE ÅSERUD

– Som huseier har du nesten ikke lov til å gjøre noe baderomsarbeid selv lenger. Kvaliteten skal sikres ved bruk av profesjonelle håndverkere. Men hva hjelper det, når produktene ikke holder mål? Daglig leder i Mycoteam, Kolbjørn Mohn Jenssen, er oppgitt over at verken myndigheter eller produsenter ser ut til å ta huseieres baderomsproblemer på alvor, til tross for at vi her til lands stadig setter nye rekorder i vannskader. I 2010 ble det utbetalt 2,8 milliarder kroner i erstatning for vannskader. I tillegg kommer alle skadene som forårsakes av fukt og som i de aller fleste tilfeller ikke dekkes av forsikringen.

Blærer og sprekker

Ofte legges skylden på dårlig håndverk når noe går galt på badet, og særlig i forbindelse med overganger til sluk og blandebatterier. For å bøte på dette er det nå blitt forbudt for menigmann å legge våtromsmembran selv. Men er det så sikkert at dette vil hjelpe?

Den ferske undersøkelsen Mycoteam har utført på oppdrag fra Hus & Bolig viser nemlig at flere av

de mest brukte smøremembranene danner blærer, og sprekker opp mot slukmansjetteen når de blir utsatt for sykluser med høy luftfuktighet og opptørking som ligner forholdene på et baderom. Mansjetteen er en tett folie med spesialovergang til sluk eller rør som skal hindre lekkasje og sørge for å holde området helt tørt.

– Flere av de godkjente membranene sprekker altså opp der det for all del skal være tett, konkluderer Jenssen.

Forholdene i dusjen

Testen Mycoteam har utført på en rekke membraner og mansjetter er ment å etterligne forholdene produktene har bak flisene i en dusj i et vanlig norsk baderom. I testen ble membranene derfor ikke utsatt for direkte vannsøl, men for hundre prosent luftfuktighet ved ca. 28 grader i ti dager. Deretter fikk produktene tørke i vanlig romtemperatur i to til tre uker, før de igjen ble utsatt for hundre prosent luftfuktighet i ti dager. Syklusen ble gjentatt tre ganger, før membranene ble gjennomtørket på førti grader, ►

BLÆRER OG SPREKKER: Gipsplater og smøremembran er vanlig under flisene på norske bad. At membranen tåler høy luftfuktighet dårlig er et tankekors. Foto: Nina Granlund Sæther.

BLÆRER:

En av smøre-membranene etter tre sykluser med hundre prosent luftfuktighet og påfølgende opptørring. Blærene sprekker etter hvert av seg selv.

og til slutt testet på kulde i minus ti grader. Bare én produktkombinasjon av mansjett og membran kom seg helskinnet gjennom testen. Resten av membranene blæret, sprakk eller ble sprø etter de tre syklusene med damp og tørke.

– Og her har vi lagt membranene slik at de faktisk holder den tykkelsen produsentene anbefaler, rundt én millimeter, det vil si at vi har brukt ca. sju strøk. Noe slikt er dessverre urealistisk i en ofte hektisk byggeperiode. Vanligvis blir strøkene færre og membranlaget tynnere, påpeker Jenssen.

Han påpeker at det med tynn membran riktignok blir mindre blærer. Men problemet blir da at produktet blir for diffusjonsåpent. Dermed blir det galt uansett, mener Jenssen, som frykter at situasjonen i norske baderom ikke er bedre enn testen på Mycoteams laboratorium.

– Når membranen slipper så mye fukt igjennom at det danner seg vannblærer som sprekker mot fukttett underlag – hvordan ser det da ut bak membranen andre steder i dusjen? Det er ingen grunn til å tro at membranen slipper mindre fukt igjennom der, sier Jenssen. Forskjellen er at der vil fukten trekke inn i veggen i stedet. Mot kald vegg vil den kondensere, og følgene kan bli fatale.

– Svenskene krever langt større dampmotstand av våtromsmembraner enn vi gjør her i Norge. Jeg ser ingen grunn til at ikke også vi skulle heve kravene, spesielt ikke når en enkel test som dette viser at mange av de godkjente produktene ikke holder mål, sier Jenssen.

Testes av Sintef

I Norge er det Sintef Byggforsk som står for tes-

OPPSPREKKING:

Skjer dette også bak flisene på badet? De mange våtromsskadene her til lands gir grunn til bekymring, mener Kolbjørn Mohn Jensen i Mycoteam.

Prøve nr.	Utsalg	Primere	Mansjetter	Membran	Løsning underlag	Løsning mansjett	Løsning kant	Elastisitet 20 C	Annet
1	Megaflis	Adda	Tetti	Adda kombiflex	OK	OK	OK	OK	-
2	Flis og interiør	Adda	Svas	Adda kombiflex	OK	OK	OK	OK	-
3	Maxbo	Heydi KZ	Wetstop	Heydi K10	OK	Store og små blærer i sjikt	Ja Sprekker mot løsnende kant	OK	Blærene sprekker av seg selv
4	Bauhaus	Heydi KZ	Heydi selvklebende mansjett	Heydi K10	OK	Middels blæring	Ja Sprekker mot løsnende kant	OK	Blærene sprekker av seg selv
5	Flis-kompaniet	PCI	Tun (rød)	PCI Lastgum X	OK	OK	Ja	OK	-
6	Flis-kompaniet	F1	Tun (rød)	F1	OK	Mye blærer	OK? En sprekk	OK	Noe oppsprekking av blærer
7	Flis-kompaniet	PCI	NT	PCI Lastgum X	OK	OK	Ja	OK	-
8	Flis-kompaniet	F1	NT	F1	OK	Mye blærer	OK	OK	-
9	Maxbo	Casco Pohjuste	Wetstop	Casco Aquastop	OK	OK	Ja	OK	Løser mot gummidel av mansjett - OK

tingen og godkjenningen av våtromsmembraner. Seniorrådgiver Morten Lian beskriver testingen som omfattende. Den foregår i en oppbygd gulv-kasse med sluk og avløpsrør som utsettes for vann med vekslende temperatur i sykluser kontinuerlig i flere dager. Deretter fylles kassen med vann og blir stående over tid. I tillegg gjøres tester i forhold til varme og alkalisk fukt, samt tester for å sjekke for eksempel hvor godt baderomsflisene fester til membranen, opplyser Lian. Testingen av våtromsmembraner foregår over tre uker, og skal illustrere en viss levetid. Lian mener dagens standard testmetoder er gode nok, og ikke slipper igjennom uegnede baderomsprodukter.

– Vi tester i forhold til den europeiske standarden Etag 022. Det vil i utgangspunktet si at vi ligger på samme nivå som en rekke andre europeiske land. Men så er det enkelte nasjonale variasjoner, som for eksempel dampmotstanden. Når kravene på dette området er strengere i Sverige enn i Norge, har det med byggeskikken å gjøre, sier Lian.

Kolbjørn Mohn Jenssen påpeker at han ikke har sett den europeiske standarden, og således ikke kan svare på om han setter egne testmetoder over den godkjente testen det er bred europeisk enighet om.

– Men jeg har sett hundrevis av baderomsskader – og jeg har sett membraner som sprekker. Og så har testen vist at oppsprekking skjer når membranene utsettes for hundre prosent luftfuktighet. Det hele minner om Keiserens nye klær, og det er kanskje på tide at noen sier ifra, mener Jenssen.

Kritisk til testen

Fagsjef Cato Karlsen i Fagrådet for Våtrom (FFV) mener både de offisielle testmetodene i Norge, og de godkjente våtromsproduktene holder mål. Fagrådet for våtrom er en medlemsorganisasjon for håndverkere og produsenter innen våtromsbransjen. Organisasjonen samarbeider med Sintef Byggforsk om Byggebransjens våtromsnorm.

– Jeg synes det er synd at Mycoteam skaper utrygghet i markedet, og jeg stiller spørsmål ved måten denne testen er gjennomført på. Metodikken i denne testen sår tvil om Sintef's metoder, og det blir helt feil, sier Karlsen.

– Men er det ikke relevant å spørre om den offisielle testingen av disse produktene er god nok?

– Jo, men det bør gjøres i andre fora enn media, mener fagsjefen. Han påpeker at det er en langt viktigere utfordring for våtromsbransjen å komme de ikke-godkjente produktene til livs, enn å stille strengere krav til de godkjente. Det er nemlig fullt lovlig å selge våtromsprodukter som ikke har Sintef-godkjenning, til tross for at det ikke er lov å bruke dem. Men så lenge de selges, brukes de også, og utgjør langt større risiko enn produktene som er godkjent, mener Karlsen.

– Useriøst og irrelevant

– Enhver test kan lages slik at enkelte produkter går til helvete, påpeker daglig leder i Hey'di, Bjørn Petersen. Han er svært provosert over det han mener er useriøs testing fra Mycoteam.

– Våre produkter kommer svært godt ut i forhold til Etag 022-standard, som er jobbet frem av europeiske fagmiljøer gjennom flere år, og som det er bred faglig enighet om kvaliteten på. Å komme med en hjemmesnekret test der produkter i ulike serier blandes, og der vi ikke har noen forutsetning for å vite engang om primer og membran er lagt riktig, blir helt feil, raser Petersen. Mens smøremembranen Hey'di K10 ikke gjorde det så veldig bra i testen, kom en annen smøremembran som Hey'di står bak, men som selges av en annen leverandør, godt ut. Dette viser at resultatene er helt tilfeldige, mener Petersen.

Bjørn Petersen

– Denne testen stiller ikke spørsmål ved om kravene til godkjente produkter er gode nok. Den feller i stedet en dom på helt feil grunnlag, sier Petersen. Han imøtegår også påstanden om at det må 7-8 strøk til for å få til en millimeters tykkelse på membranen.

– Kravet om en millimeters tykkelse kan oppnås med sikkerhetsduk og ved å legge membranen vått-i-vått. Det kan gjøres i én operasjon, og vi bruker mye ressurser på å lære opp både butikkansatte og håndverkere i dette, sier han.

At det kan være riktig å være kritisk til det norske kravet til damp tetthet er Petersen imidlertid ikke uenig i. Dersom man fikk krav som nærmet seg de svenske, ville det kunne bety enda bedre sikkerhet på norske baderom, men det ville uansett ikke gjort noen forskjell for smøremembranene, forklarer Petersen:

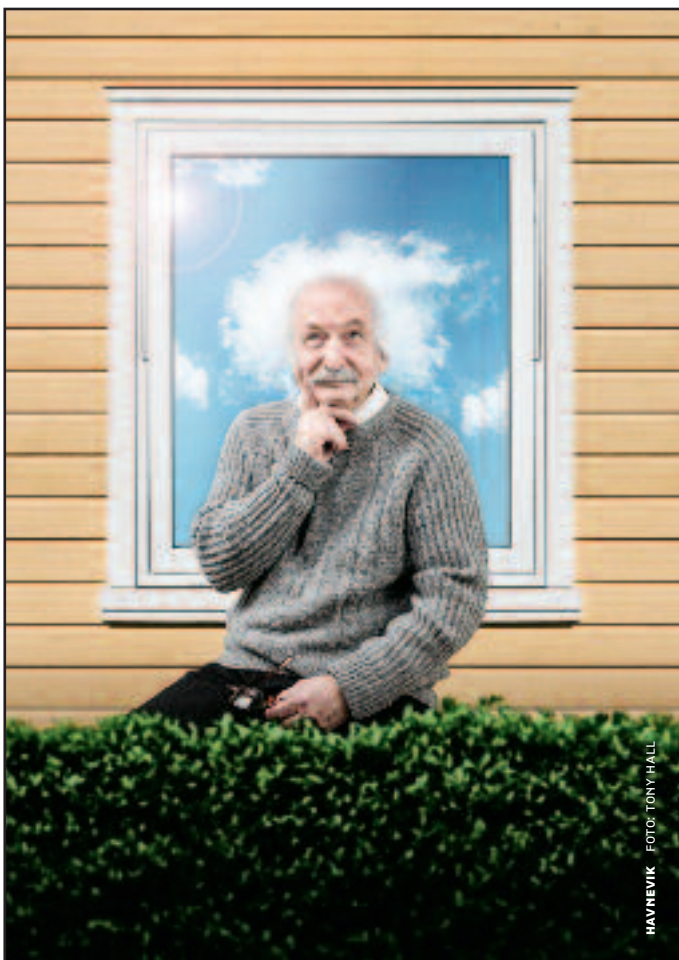
– Ingen smøremembraner er tette nok til å tilfredsstillende kravene i Sverige, derfor bruker de sikkerhetsduk i tillegg. Det blir altså helt feil å angripe smøremembranen i denne diskusjonen, sier Petersen.

Han mener dessuten skadeomfanget på norske våtrom er overdrevet.

– Det er tross alt mange bad der ute som faktisk holder tett. Det er en overfokusering på problemene. Se bare på Fagrådet for våtrom. Det renner mer tårer der enn det renner vann fra norske våtrom, sier Petersen, som kaller Fagrådet en gråteklubb.

Åtte av ni tåler ikke kulde

I minus ti grader ble alle unntatt én membran sprø som tynne glassplater. "I en byggeprosess hvor byggeplassen stopper til jul og tas i gang igjen i januar kan dette være kritisk. Det vil likeledes være kritisk på bygg som står 'vinterstengt', hytter, fritidseiendommer med mer" konkluderes det i testsammendraget.

MAN TRENGER IKKE VÆRE GENI FOR Å FORSTÅ AT VEDLIKEHOLDSFRITT LØNNER SEG...

Vedlikehold av vinduer og dører er en kostbar prosess. Med et vedlikeholdsfritt materiale sparer du både tid og penger. H-plus+ vedlikeholdsfrie vinduer og dører leveres av ledende byggvareforretninger.

Mer om våre vinduer og dører på www.hplus.no

VEDLIKEHOLDSFRIE VINDUER, DØRER OG FASADER

God dampmotstand

I Mycoteams test er det våtromsmembranen Casco Aquastop mot slukmansjetteten Wetstop som kommer best ut. Teknisk sjef Jon Lotsberg i Azko Nobel Coatings, som produserer disse produktene, er ikke overrasket.

– Vår membran har en SD-verdi som ligger langt over de fleste andre, sier Lotsberg. SD-verdien er et tall på dampmotstanden. Jo høyere tall, jo mindre dampåpen er membranen.

Den tekniske godkjenningen fra Sintef viser at Casco Aquastop har en vanndampmotstand på 18,7 meter ved to lag og tykkelse 0,48 millimeter. Vanndampmotstanden er altså langt høyere når membranen blir lagt med 1 millimeter tykkelse. Til sammenligning er vanndampmotstanden hos en del andre membraner like i overkant av 10 meter ved 1 millimeter tykkelse. Det er så vidt innenfor minstekravet.

– Og så er det viktig å få frem at dette er produkter i et system som hører sammen. Vi fokuserer på å få frem dette i butikene. Du skal ikke gå til en Maxbo-butikk, der vi er førstevalgsleverandører, og bare finne ett av produktene i serien, sier Lotsberg.

I fjor brukte Azko Nobel 1,4 millioner kroner på å teste sine våtromsmembraner. raa@huseierne.no

Vanskelig å få tak i riktige produkter

I flere av fagbutikkene der våtromsmembranene og slukmansjettene til Mycoteams test ble innkjøpt, fantes ikke produkter i samme serie. For eksempel fører ikke Megafliis på Alnabru Adda slukmansjett, selv om den selger våtromsmembranen Adda Kombiflex, som har en teknisk godkjenning fra Sintef der det heter at "Adda slukmansjett skal brukes ved sluk".

– Om mansjetteten heter Adda eller ikke, spiller jo ingen rolle. Hovedsaken er at den er godkjent, kommenterer varesjef Erik Vågenes på spørsmål om hvorfor butikken ikke fører produktene i samme serie. I det tekniske databladet for Kombiflex står det heller ikke nevnt at produktet må brukes sammen med Adda slukmansjett. Dette er symptomatisk for flere av produktene og utsalgsstedene, mener Kolbjørn Mohn Jenssen.

– Om du spør i butikken, eller leser på pakken, eller leser den tekniske godkjenningen, så sitter du igjen med ulik informasjon. Hvis det er viktig å bruke riktige produkter sammen bør bransjen rydde opp i dette kaoset, sier han. Han tviler imidlertid på at det er så viktig å bruke membran og sluk- eller rørmansjett i samme serie, da de fleste mansjetteten er nokså like. Men i Fagrådet for våtrom holder de fast ved at dette er relevant.

– Det er en utfordring å velge riktige produkter, men kunnskapen om dette hos salgsleddene er fryktelig dårlig, mener Cato Karlsen. Til syvende og sist er det likevel håndverkerens ansvar å velge rett produktkombinasjon.